

соедини во еден единствен народ. Сакајќи да дејствува како народен водач, а не како феудален шеф, тој предизвика незадоволство кај некои поистакнати албански феудалци, кои сакаа да воспостават апсолутна власт во краиштата што тие ги управуваа, а кои беа готови да дезертираат во најкритичните моменти во борбата против Турците.

На 17 јануари 1468 година, кога Скендербег се спремаше да учествува на второто заседание на Лешката скупштина, тој почина во својата 63 година, предизвикувајќи голема жалост кај албанските маси и кај христијанскиот свет. По неговата смрт, Турците успеаја за неколку години да ја потчинат цела Албанија.

Борбите што ги водеше Скендербег, кои така убаво ги опеа големиот македонски поет Григор Прличев во својата поема „Скендербег“, уште повеќе ги зацврстија борбените традиции на албанскиот народ, кој и понатаму се борел за својата слобода и независност до конечното ослободување од турската феудална власт.

Т. Панговски

КОН БИОГРАФИЈАТА НА СТРАШО ПИНЦУР

Страшо Пинџур е роден 1915 година во Ваташа (Кавадарско), од мајка Менче и татко Димче. (Според свидетелствата за завршена гимназија и дипломата за завршен Правен факултет, роден е во Струмица на 15. III. 1915 год.). Татко му загина во I светска војна, па така Страшо Пинџур ги поминува најраните години од своето детство кај својата баба во Ваташа, при што ја почувствувал сета тежина од загубата, бедата и немаштината. Според податоците на неговиот биограф Коле Чашуле, Страшо се одликувал со бистрина, работливост, снаодливост и храброст, а во понапредните години со буен нарав, отворен и искрен пред луѓето, непомирлив спрема лагите, клеветите и лицемерите. При формирањето на овие карактерни особини влијаела неговата баба и средината во која живеел. Страшо сакал да ги разбере причините за сиромаштијата и често ги поставувал овие прашања: „зошто сме сиромаси“, „како да се затре коренот на сиромаштијата“ и „зошто Македонија е проколнета и дали до веќе“. Одговор на овие прашања не нашол ниту кај својата учителка во Ваташа, ниту пак во школските книги.

По завршувањето на основното училиште во Ваташа, Страшо продолжува со натамошно школување во Кавадарци, каде што ја завршува Мешовитата граѓанска школа, а потоа како „државен питомец“ завршува IV клас реална гимназија на нискиот курс во Горни Милановац, V клас во Неготин, а VI, VII и VIII клас, со положен матурски испит, во машката реална гимназија во Крагуевац. Како гимназијалец во Крагуевац доаѓа во допир со истомисленици, се поврзува со партиската организација и преку партиски канали добива марксистичка литература. Потоа учествувал и во тарифниот штрајк на пролетаријатот во Крагу-

евац, и во низа други акции како во градот така и во школскиот интернат, барајќи подобрување на животните услови.

На правниот факултет во Белград доаѓа како формиран комунист. Низ акциите во кои учествувал заедно со напредните студенти, брзо избива во првите редови како безкомпромисен борец за автономија на Белградскиот универзитет. Тој е член на Акциониот одбор на студентите, а и на централното политичко раководство. Страшо ги опфаќа македонските студенти во студентското движење и, по формирањето на студентското друштво „Вардар“, во 1937 година станува секретар на друштвото. По откривањето на друштвото, Страшо е затворен 1938 година, а по ослободувањето од затвор најактивно учествува во штрајковите и демонстрациите што ги преземала Комунистичката партија во одбрана на автономијата на Белградскиот универзитет, во Кошутњак и др. Бил близок соработник и другар на секретарот на СКОЈ — Иво Лола Рибар.

Со разгорувањето на Шпанската граѓанска војна Страшо одлучи да замине за Шпанија и да се бори за слободата на шпанскиот народ, во редовите на интернационалните бригади. Ја искористил минхенската изложба, но на место во Германија отишол во Прага да бара врска за заминување во Шпанија. По еден месец чекање на врска, се враќа во Југославија на нашиот „мадридски“ фронт, заедно со уште четири Југословена (два Хрвата, еден Словенец и еден Црногорец).

Пред изборите во 1938 година по налог на КПЈ ја обиколил Македонија и работел на приспособувањето на масите околу Народниот фронт. Помошта, што му ја укажа Белградското студентско движење на Македонскиот народ, била извонредно значајна за активизирање на работните маси во борбата против големосрпската хегемонија, а за братство, слобода и равноправност на југословенските народи. При крајот на 1940 година Страшо повторно попаѓа во затвор и суден е од судот за заштита на државата. Пуштен е од затвор во почетокот на март 1941 год., токму во дните кога над нашата земја надвиснуваше сеништето на Хитлеровата агресија. По кусиот престој во Белград, се враќа во Македонија по партиска работа, носејќи ја со себе директивата за курсот на КПЈ за одбрана на земјата. На поаѓање од Белград, пред своите најблиски другари, ја искажал следнава мисла:

„Изгледа дека ние ќе бидеме најсреќното поколение на Македонскиот народ. Нам ќе ни се падне да го дигнеме на борба народот и да го доведеме до слобода... ние ќе ја решиме најголемата задача во нашата историја.“

Страшо Пинџур зема најактивно учество на 27 мартовските демонстрации во Скопје, против потпишувачите на Тројниот пакт, и заедно со неколку другари многу допринел за разоткривањето и ликвидацијата на шарловштината во Македонија. Тој е и еден од највидните организатори на НОБ во Македонија. Во 1941 година станува член на Главниот штаб на НОБ за Македонија и член на новоформираниот П. К. на КПЈ за Македонија. Во декември 1942 година паѓа во рацете на бугарската полиција и по страшна тортура во јануари 1943 година е стрелан во Скопје.

Во колкава мера историјата придонела за формирање на погледите за животот, ликот, волјата и карактерот на овој наш народен херој,

може да се види од неговата училишна писмена работа по српскохрватски јазик, работена на 3. II. 1933 година како ученик во VI клас гимназија. Тој изнесува основни свои погледи за одделни историски личности, како што се Александар Македонски, Наполеон Бонапарта, за карактерот на војните што ги воделе и за патот на човештвото кон посправедливо општество, организирано врз начелата прокламирани во француската револуција. Во прилог ја изложуваме неговата писмена работа.

П Р И Л О Г

ВО ШТО Е СЛОБОДАТА

Кога во мојот разум почнаа да се издвојуваат познавањата за светот, тој ист свет ја завршуваше својата игра на сцената на светот. Се завршуваа сите формалности околу еден страшен колеж од кој многу и многу излегоа со вжештени лица; тоа ги помилува првиот зрачец на слободата.

Се одигруваше последниот чин, но тоа не претставуваше во мојот разум, во моето сфаќање, ништо особено; само таа воена врева ме занесуваше и јас сакав да тргнам по трагата на луѓето, кои во колони се оддалечуваа за кон фронтот, а оттаму се враќаа без одделни делови од телото, или остануваа на боиштето погодени од куршуми.

Но, доколку времето ги решеташе моите поими, дотолку јас поинаку гледав на тие игри со животи. Се прашував, што е тоа што ги гони луѓето, во еден таков хаос, да ги оставаат своите животи или да одземаат други. Ги испретувив во својата глава сите оние историски знаења и секогаш во нив гледав страшни драми на човековиот предок.

Одговори на таквите прашања не можев да дадам во деновите на моето детство кога спрема се без флегматичен (не, само тогаш), кога не ме пуштаа слободно да талкам по селските сокаци или да се пуштам во полски прошетки.

Здобивајќи се со поими, можев полека да ги одгатнувам, за мене, историските загатки дека „историјата е учителка на животот“, па оваа парола, односно смислата на оваа парола, навистина ме научи повеќе отколку било кој друг.

На нејзините страници ги наоѓав трагите, како се движело човештвото. Му се восхитував на Александар Македонски Велики, но и го осудував, бидејќи со своите завојувачки стремежи ги лишаваше од слобода многу народи.

И доколку повеќе чекорев на полето на Историјата, дотолку повеќе го одобрував бунтот на угнетените, бидејќи во нив гледав затворена птица во кафез.

До неодамнешни времиња, иако одделни народи имале своја национална слобода, тие биле робови на своите браќа во внатрешноста. Но француската револуција го прочисти тоа прашање, поставувајќи го како мото на својата задача „слобода, братство, единство“. Генералот Бонапарта, кој неизмерно ја сакал слободата, ме воодушевува со своите чекори, сејќи го жарот на споменатата парола, но и тој ја прекрши паролата со своите завојувања. . . Но, сепак, не знам, можеби имал некои цели, а Европа го скриши. . .

Последните страници од историјата на човештвото се исполнети со војни за национална слобода. Патриотизмот го стори своето; нациите се слободни.

Но, сето тоа е малку. Масите кои ја создавале слободата не се слободни. Тие се сега во уште поголемо ропство-ропство на силна рака, на материјализмот. И кога еден ден човештвото ќе биде устроено по паролата „слобода, братство, единство“, што се заедно претставува слобода, тогаш секој поединец ќе дише под слободното небо. Таквото устројство на човештвото ќе тргне по нови и постојани патишта; тогаш ќе бидат исполнети општочовешките идеали на големите луѓе, кои ги имале за принципи.